

MAJ • JUNIJ 2007
LETA 13 3

PRIMORSKI ŠTUDENTSKI UNIVERZITETNI ČASOPIS

Kažinova akaĳa:
Kdo se boji prepovedi kajenja?

Oviti v maglo: Ma je brez veze živet, če ne skadiš en špinel in si malo zadet.

Intervju:
Rudi BUČAR

Vodič po poletju /// Kino Otok /// Hitro branje /// Pogovor z dr. Meto Grosman /// Trgovina z ljudmi /// Anton Komat, »državni sovražnik številka ena«

Glavni in odgovorni urednik: Mitja Tretjak (mitja@soup.si). Urednik fotografije: Denis Zupan (denis@soup.si). Foto: Denis Zupan, Katja Pintar, Miha Peroša. Novinarji: Andrej Božič, Urška Borič, Alenka Čuš, Zarija Kambič, Andrej Klemenčič, Lara Nikolič, Dane Podmenik, Erter Pust, Veronika Sosa, Metka Šinigoj, Vesna Šavs, Jana Špiler. Lektoriranje: Manica Baša, Simona Kavčič. Tehnični urednik: Klemen Tomineš. Oblikovanje: **saralot**. Rok Klemenčič, Klemen Tomineš. Ilustracije: Rok Klemenčič. Tisk: Tiskarna Skušek. Naklada: 3000 izvodov. Brezplačen izvod – ni za prodajo. Izdaja: Študentska organizacija Univerze na Primorskem, Pristaniška ulica 3, 6000 Koper, www.soup.si, info@soup.si. Naslov uredništva: Pristaniška 3, 6000 Koper, urf: www.soup.si/mediji/kažin, e-pošta: kažin@soup.si, gsmt: 031 452 000. Oglasno trženje: trzenje@soup.si.

ŠTUDENSKO
AGENDO JE
V LETU 2006
SOFINANCIRALO
MINISTRSTVO
ZA KULTURO RS

AdriaticSlovenica **2S**
Zvezovška družba od. • Členski Skupni RD Group

ŠTUDENSKA
ORGANIZACIJA
UNIVERZE NA
PRIMORSKEM

Mitja TRETJAK

Glavni in odgovorni urednik KAŽINA Uvodnik

Že nekaj minut se pred ekranom obotavljam, ali naj zapišem to, kar imam v mislih, ali naj raje izberem neko temo, kot na primer poletje, in o njej napišem nekaj vrstic. Vsakič imam težave, ko moram po intenzivnem mesecu napisati nekaj kvazi pametnega, ki tako ali drugače obnovi nekaj pomembnega ali zanimivega, kar mi je v zadnjih tednih rojilo po glavi. Obotavljam se, ker imam tokrat v mislih precej klišejsko poved, ki zveni nekako takole: študijsko leto je naokrog in priznati moram, da je ta čas minil, kot bi mignil. Morda se res staram in že začenjam razmišljati o času, ki hitro mine in se ne nikoli več ne vrne. In vendar se mi zdi, da smo znotraj uredništva Kažina prejšnji teden debatirali, kakšno pot ubrati v letošnjem študijskem letu. Ta pa je že zadnja številka ...

Kolegi me opozarjajo, da če je čas hitro minil, to pomeni, da sem ga lepo preživel, kajti praviloma lepi trenutki hitro minejo, medtem ko neprijetni trajajo celo večnost. Verjetno je bilo res tako. Ne ravno navdušujočih trenutkov je bilo kar nekaj in seveda so prišli vsi naenkrat, očitno pa je bilo lepih veliko več, da je obračun leta več kot pozitiven. Veliko je bilo dogodkov, ki so se zvrstili v naših krajih in o katerih smo poročali. Tistih, ki na naših straneh niso dobili prostora, pa je bilo verjetno desetkrat več. Včasih je preprosto zmanjkalo časa, da bi se jih udeležili, vsaj meni se to stalno dogaja. Zaradi tega včasih težko razumem, zakaj se študentje pritožujejo, da nimajo kaj početi, da nimajo kam iti.

Zaradi navdušenja na praznikih, ki so se zgodili zadnji mesec, pa zdaj vem, kaj je problem: pri nas je premalo masovk in pijank? To je problem. Očitno jih ni nikoli dovolj in vsi se jih udeležujejo, ker so zakon, ker se na njih tako zelo zabavajo. Tega si želijo študentje. Če pa kdo ponuja kaj bolj izobraževalnega, da ne rečem intelektualnega, kar pa nikakor ne vključuje jutranjega mačka, to seveda ne pali. Večina študentov si očitno želi sprostitve in zabave. Zakaj pa? Mar so študentje tako zelo utrujeni od predavanj, neprestanega branja, učenja in resnih ter zapletenih pogovorov, da si nato v prostem času želijo samo alkoholne sprostitve? Oh, ko bi bilo res tako, bi se lahko veselili in nazdravljali na uspeh Univerze na Primorskem, ker premore same bodoče intelektualce in nasploh študente, ki jemljejo študij tako zelo resno!

Dragi študentje in drage študentke, vzemite to misel s sabo na počitnice, veselite se sončnih dni in si odpočite od tolikšnega učenja ... Jeseni pa dobro premislite, zakaj pravzaprav študirate in ali vas to, kar počenjate, pravzaprav sploh zanima. Želim vam prijetne, sproščene trenutke na plaži ob branju Kažina.

Kaže je kaže

4	Napovednik	24	Kako osvojiti desetko?
6	Obalni pločniki	22	Moje delo
7	Kažinova akcija	28	Hitro branje
11	Komentar	24	Pogovor z dr. Meto Grosman
12	Vodič po poletju	26	Oviti v meglo
13	Otok zaljubljenih v kino	30	Nisem kriv, da sem bolan!
16	Društvo študentov Evrope	31	Prostovoljstvo
19	Odpri standardi	32	Skavstvo

BODIMO ODPRTI

ODPRTOST SE LAHKO RAZUME NA VEČ NAČINOV. ENI PIJEJO KAVO IN ODVAJALNI ČAJ. DRUGI SO ODPRTI IN VSEM VSE POVEJO TER NIČESAR NE SKRIVAJO. TRETJI PA MISLIJO ODPRTO. O TEJ ODPRTOSTI BOMO PISALI V NASLEDNJI SERIJI ČLANKOV. O ODPRTEM ZNANJU, STANDARDIH IN PRETOKU INFORMACIJ, KAR JE PRIPOMOGLO K STOPNJI RAZVOJA, NA KATERI JE ČLOVEŠTVO DANES.

Zakaj potrebujemo (odprte) standarde?

Kaj sploh so standardi? Standardi so predpisi in specifikacije o izdelkih, postopkih, obnašanju. Brez njih bi delal vsak po svoje in stvari ne bi bile združljive. Zato torej potrebujemo standarde. Poznamo napisane in nenapisane standarde v organizacijah, državah, meddržavne standarde. Standardi nastajajo na dva načina: (1) v zdruzbah (podjetjih, zavodih ...) standardizirajo novo tehnologijo, postopek, obliko itd. ali (2) veliko ljudi začne uporabljati določeno rešitev se ta lahko spremeni v standard.

Pa pogledimo en primer standarda. Večina cest in predpisov na našem planetu ustreza nekim normam. Vozni pasovi so določene širine, prometni znaki enaki, pravila obnašanja enaka. Si predstavljate, kakšen bi bil svet, če ne bi bilo tako? Ko bi prestopili državno mejo, bi morali imeti avto, ki bi ustrezal cestam te države, in naučiti bi se morali novih pravil obnašanja. Na našo srečo so se pred mnogimi leti zbrali umni možje in določili enotne norme, ki veljajo še danes (zgodba sicer ni potekala tako hitro).

Za uporabo mnogih standardov je treba imetniku pravic plačati licenčnino. Seveda to ni slabo (to je pač določen poslovni model). Velikokrat pa tudi dobro ne. Podjetja svoje standarde registrirajo pri raznih standardnih telesih (ITU, ISO, IEC). Če druga podjetja želijo uporabljati njihove standarde, jim morajo za to plačati določeno vsoto denarja. Vsako podjetje tako začne vpeljevati svoje standarde in oprema postane nezdružljiva. Zato je dražja in združbe na trgu s tem ustvarjajo monopol. Pri tem

pa izgublamo največ navadni smrtniki. Zato se vse pogosteje pojavljajo odprti standardi. Nekaj najbolj razširjenih navajamo spodaj.

Prvi primer, ko smo navadni smrtniki z odprtimi standardi pridobili, so osebni računalniki. Pri IBM so pred slabimi tridesetimi leti razvili standard ISA in ga dali na razpolago vsem. Tako se je pojavilo ogromno izdelovalcev strojne opreme za osebne računalnike, ki so uporabljali ta standard za priklop strojne opreme na matično ploščo (grafične, zvočne kartice, modeme ...), kar je pripomoglo k hitremu razvoju in nižjim cenam. Sledil je Intel s podobnimi PCI in AGP standardi za priklop strojne opreme. Vsa strojna oprema stane, vendar je zaradi odprtih standardov zelo poceni in še združljiva.

Naslednji in še bolj očiten primer je omrežje GSM. Njegov uspeh je v dobri zasnovi in odprtosti standarda. Večina današnjih mobilnih operaterjev po vsem svetu uporablja ta standard za mobilne komunikacije. Si predstavljate, da bi v vsaki državi morali imeti drugačen mobilni telefon? Seveda ne. Ko gremo na dopust v tujino, nam naši mobilni telefoni (večinoma) dobro služijo. In to zaradi odprtih standardov. Seveda postavitve omrežja stane in impulze je ravno tako treba plačevati. Pa telefon je treba kupiti. Vendar imamo na izbiro telefone različnih izdelovalcev (ki vsi uporabljajo isti standard). Plačati moramo še uporabo omrežja, ki ga je nekdo vzpostavil.

Naslednji primer sta IP in TCP protokola, ki predpisujeta način prenašanja podatkov med računalniki. Za navadnega uporabnika to pomeni, da lahko uporablja medmrežje ali svetovni splet, brez katerega si danes (skoraj) ni mogoče predstavljati življenja. Ravno tako jezik HTML, ki se uporablja za izdelavo (pisanje) spletnih strani. Si predstavljate, da bi morali komu plačati licenčnino, ker bi želeli (sami) narediti svojo spletno stran ali uporabljati medmrežje?

<http://perens.com/>
<http://www.wigglebits.com/standards.html>
http://en.wikipedia.org/wiki/Open_standard
<http://www.open-std.org/>
<http://www.csrstds.com/openstds.html>
<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/dela/Infos.00/free.htm>

Kaj pravi politika in industrija o odprtih standardih?

Erkki Liikanen (komisar Evropske komisije): »Odprti standardi so pomembni pri izdelavi interoperabilnih rešitev, ki si jih lahko privoščijo vsakdo. Odprti standardi pripomorejo k zdravi konkurenci s postavitvijo norm, ki so enake za vse uporabnike standarda. Posledično to tudi zniža stroške podjetjem in ne nazadnje kupcem.« 14. oktobra 2003 – Svetovni dan standardov

Jorma Ollila (predsednik direktorske uprave Nokie): »Odprti standardi in platforme ustvarjajo temelje uspeha. Pripomorejo k združljivosti tehnologij in spodbujajo inovativnost ter zdravo konkurenco, kar poveča izbiro na trgu in odpira popolnoma nove trge.« Podelitev nagrad Nokijinega sklada, 2006.

Seveda ne. In zato imamo danes na milijone in milijone spletnih strani. Vendar moramo plačati priklop na svetovni splet, porečete? Seveda. Nekdo je moral pripeljati do naših domov tako ali drugačno napeljavo (telefonski kabel, kabelska televizija, optični kabel ...) in nam ponuditi storitev uporabe te napeljave. Tudi tukaj torej plačamo uporabo omrežja. Pa pustimo ob strani dejstvo, da smo sami (večinoma naši starši) plačali za postavitev telefonskega omrežja v Sloveniji.

O OpenDocumentu smo že govorili (glej prejšnji Kažin). To je oblika zapisa pisarniških dokumentov, definirana z odprtim standardom. Vsak pisarniški program ima možnost, da uporabi branje in pisanje takih dokumentov. Uporabniki imajo tako možnost izbire, kateri program bodo uporabili za delo s takimi dokumenti. Žal pa se vsa podjetja ne odločajo za odprte standarde. Računalniški gigant Microsoft na primer v svojem pisarniškem programu uporablja zaprto obliko zapisa, saj ne želi, da bi uporabniki lahko dokumente urejali v drugih programih, in tako poskuša utrjevati svoj monopolni položaj.

Primerov je še ogromno, segajo pa na vsa področja; gradbeništvo, analogna in digitalna fotografija, video, strojništvo, formati zapisov (DocBook, Open Document, SVG, JPG, MediaWiki, RDF, SQL ...) . Več informacij dobite na spletu (glej okvirček na levi).

Kaj standard naredi odprt?

Sama specifikacija standarda seveda še ne naredi odprtega. Tudi odvajalni čaj ne pomaga. Odprtega ga naredijo načela, ki podpirajo specifikacijo. Bruce Perens (avtor manifesta Definicija odprte kode in raziskovalec na Univerzi Georgea Washingtona) je načela razdelil v šest skupin:

// razpoložljivost:

standard mora biti razpoložljiv vsem tako za branje kot za uporabo;

// povečati uporabnikovo izbiro:

s svojo odprtostjo standard pripomore k večji konkurenčnosti na trgu in s tem uporabnika ne omeji na določen izdelek pridelek ali storitev določenega ponudnika;

// brez licence:

nikomur ni treba plačati licenčnine za uporabo standarda (razen morda za certifikat o ustreznosti);

// nepristranskost:

telo, ki upravlja standard, ne sme nobenemu uporabniku standarda dajati prednosti pred drugimi;

// razširitev ali uporaba podmnožice specifikacije:

vsak lahko implementacijo standarda razširi s svojimi idejami ali pa uporabi samo določen del specifikacije standarda (seveda lahko podjetja, ki izdajajo certifikate, tega ne izdajo);

// prepoved grabežljivosti:

odprti standardi imajo lahko licence, ki določajo pogoje pri razširitvah in podrazličicah, ki lahko zahteva omembo vira informacij ter dodatno licenco za implementacijo razširitve; pod nobenim pogojem pa ne sme prepovedovati razširljivosti (glej prejšnjo točko).

Odprti ali zaprti?

Seveda je vsak raje odprt kot zaprt. Verjetno prav v vsem, kar nam ob teh dveh besedah pade na pamet. Nekateri iz zaprtosti sicer kujejo dobičke, kar je dobro za njih. Za vse druge pa ne. S tem seveda ni nič narobe in po svoje je tako tudi prav. Nekateri so si pa le nagrabili preveč pravic, saj je danes licenciran celo kolešček na računalniški miški in desni klik miške. Zato je svet potreboval prevetritev, ki prihaja ravno z odprtostjo znanj in rešitev. Razen nekaj posameznikov vsi drugi z zaprtostjo ne pridobimo ničesar ali pa zelo malo. Zato je obstoj odprtih standardov zelo pomemben za razvoj celotnega človeštva, saj delujejo v dobrobit celotne družbe. Razvoj je veliko hitrejši, če temelji na odprtosti in pretoku znanj ter informacij. Novo znanje se gradi na že obstoječem znanju in nikoli ne nastane iz nič. Znanje je zato last človeštva. Od izuma ognja in kolesa naprej ...